

ЧЛ.-КОР. ПРОФ. Д-Р ИК. Н. ЛЮБЕН БЕРОВ НА 80 ГОДИНИ

Осемдесетгодишнината на проф. Любен Беров е подходящ повод да се направи преглед, макар и кратък, на неговата неуморна научна, преподавателска и обществена дейност.

Той е роден в София на 6 октомври 1925 г. Средно образование завършва в елитната тогава Първа софийска мъжка гимназия, а висше – в Държавно-стопанския отдел на Юридическия факултет при СДУ, обособен през 1949 г. като Стопански факултет към СУ (по-късно преобразуван във Висш икономически институт “Карл Маркс”).

От май 1950 г. Л. Беров е редовен асистент в катедра “Политическа икономия”, а наскоро след това - към ВИИ “К. Маркс”. От 1953 г. е преподавател по едноименната учебна дисциплина. През 1954 г. той защитава научната степен “кандидат на икономическите науки” (сега д-р) и от 1961 г. е доцент, а през 1970 г. е вече професор. Научната степен “доктор на икономическите науки” Л. Беров получава през 1976 г. след успешна защита на дисертация на тема “Революцията на цените на Балканите през XVI – XIX в.”.

През 1985 г. проф. Беров преминава на работа в Института по балканистика към БАН. От юни 1990 г. е икономически съветник на президента Желев, а от декември 1992 г. до октомври 1994 г. поема поста министър-председател на България, воден единствено от желанието да помогне на своята страна в един сложен и тежък период. Въпреки голямата си заетост продължава да чете лекции в Университета за световно и национално стопанство.

Всеки, който познава неговата преподавателска работа, знае колко много дава той на младите хора от своята забележителна ерудиция, от своя житейски опит и морални норми на поведение. Радостно е, че тези, към които преди всичко са насочени неговите усилия – студентите, обикновено критични към своите преподаватели, за проф. Беров дават винаги най-висока оценка като преподавател и като личност.

Наред с лекционната си дейност той улеснява подготовката на студентите с активното си участие в написването на необходимите им учебници и учебни помагала. Бил е отговорен редактор и съавтор на значими икономически и исторически издания като “Стопанска история на България 681 – 1981 г.” (1981), “Икономиката на България” Т. 1, трите издания на колективния учебник “Стопанска история” (1966, 1974, 1982 г.). Авторският учебник на проф. Л. Беров “Стопанска история. Икономическо развитие на света от древността до наши дни” (1994 г.) е преиздаден два пъти поради големия интерес към него не само от страна на студентите-икономисти, но и от широк кръг читатели, интересувачи се от икономическите и социалните проблеми на света.

Въпреки голямата си ангажираност проф. Беров оказва ценна научна и методическа помощ на различни научни звена, съвети и редакционни колегии. Участвал е в научните съвети на Института по балканистика при БАН, Икономическия институт при БАН, Института за профсъюзни изследвания и др.

Дългогодишен титуляр на катедрата по стопанска история към УНСС, проф. Л. Беров има заслугата за подготовката на десетки аспиранти (български и чуждестранни), които са почерпили от богатството на неговите знания и впечатляващата му осведоменост за постиженията на световната стопанскоисторическа наука.

Проф. Беров е учен с международна известност. Той е ценен като един от най-изтъкнатите специалисти не само в българските, но и в европейските и в американските научни среди. Неговата богата езикова култура (знае или ползва немски, английски, френски, руски, италиански езици) му дава възможност достойно да представя българската наука на многобройни международни научни форуми, както и да изнася лекции в чуждестранни университети – в Брюксел, Берлин, Оксфорд и Мелбърн. Голяма е заслугата му за включването в Международната асоциация по стопанска история на българското Дружество по стопанска история, създадено също по негова инициатива.

Невъзможно е в рамките на няколко страници да се обхване ценното научно творчество на проф. Беров. То включва над 200 публикации у нас и в чужбина – монографии, студии, статии, учебници, рецензии, отзиви за книги, информации за научни прояви и др. Ще се опитам да очертая само основните насоки на изследователската му дейност.

Към най-ранните научни интереси на Л. Беров се отнасят изследванията, посветени на историята и особеностите на монополистичните форми на българския капитализъм. В монографията "Монополистическият капитализъм в България" (1958 г., в съавторство) за първи път е изследвана дейността на картелните организации, развитието и особеностите на отделните монополистически съюзи в нашата страна.

В монографията "Нормата на печалбата на капитала в България до 1944 г." (1961) също за първи път се установява равнището на действителната средна норма на печалбата през различните етапи на капиталистическото ни развитие.

Нов етап в проучването на финансовия капитал са студиите и статиите от 60-те и 70-те години, в които авторът разглежда някои особености в проникването и ролята на чуждия финансов капитал в България и другите балкански страни през 20-те години на XX век, както и връзките на най-големите финансови групировки с дъщерни или сродни предприятия в региона. Изследвани са и обхватът и причините за започналото през 30-те години изтегляне на чуждите капитали от България.

Цenen принос към българската стопанска история са многобройните изследвания на проф. Беров, посветени на непроучени дотогава проблеми от развитието на основните отрасли на българското народно стопанство: промените в обема и структурата на индустриалното производство, действителните темпове на развитието му през 1918 – 1944 г., размера на промишлените капиталовложения и тяхната ефективност и др.

По инициатива и под редакцията на проф. Беров са и колективните сборници “Развитието на индустрията в България” (1990) и “Протекционизъм и конкуренция на Балканите през XX в.” (1983), в които се разглежда кратко развитието на редица индустриални браншове, както и политиката на балканските държави спрямо промишлеността през XX в.

От голямо значение за изясняване на аграрните отношения в България са редица студии, в които авторът изследва аграрния преврат, разпределението на поземлената собственост, доходността на различните категории земеделски стопанства в периода между двете световни войни.

Към отрасловите изследвания на проф. Беров се отнасят редица публикации, в които се проучва развитието на сферата на обръщението в България и в останалите балкански страни за продължителен период – османското владичество и епохата на капитализма. Много ценни са научните приноси на автора в изследването на историята на цените в мащаба на Балканите и влиянието на западноевропейската икономическа конюнктура върху тях за времето от средата на XVIII в. до 1912 г., както и за междувоенния период.

Друга важна насока в научноизследователската работа на проф. Беров бележат монографиите и многобройните статии, посветени на материалното положение на различните категории трудещи се от града и селото през епохата на капитализма в България и в другите балкански държави.

Израз на многостранната научна ерудираност на Л. Беров са и неговите разработки в областта на историята на икономическата мисъл в България, политическата икономия, историята на работническото движение у нас и в чужбина, както и множеството заглавия, в които се разглеждат актуални проблеми на съвременната българска и световна икономика.

Дори сухото изброяване на по-важните моменти от биографията на проф. Беров разкрива неимоверната творческа, преподавателска и обществена дейност на един човек, който никога не е спрял да работи, успокоен от постигнатото, човек, който вижда смисъла на живота в това да се труди “на ползу роду”.

Отбелязвайки 80-годишнината на проф. д-р Любен Беров, от все сърце му пожелаваме по-нататъшни успехи в изследователската работа и преди всичко живот и здраве.

Доц. д-р Вера Кацаркова